

Çin’de Marksizm’in Yenilenmesi

FOSTER, J. B., ZYUGANOV, G., ANDRÉANI, T., ONISHI, H., FREEMAN, A., HOAN, N. M. (ED). (2023).

Çin’de Yenilikçi Marksist Okul

Uluslararası Akademisyenlerin Cheng Enfu’nun Akademik Düşünceleri Üzerine Yorumları.
Canut Uluslararası Yayıncılık,
İstanbul-Berlin-Londra-Santiago-Cape Town.
ISBN 978-605-4923-74-8.

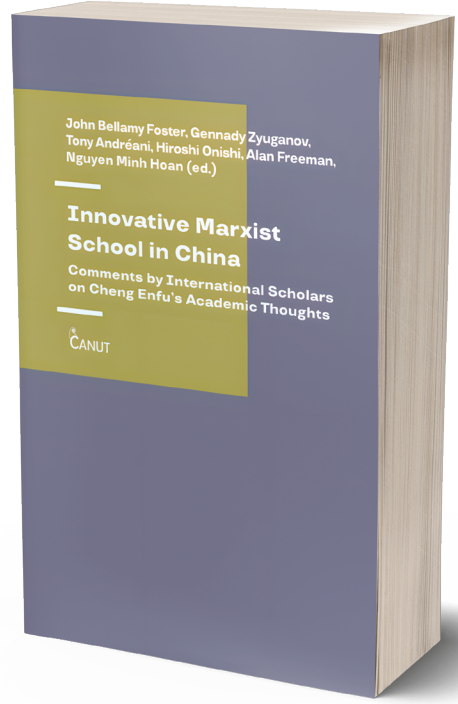

DR. WERNER RÜGEMER*

Gazeteci, Yazar, Danışman

ÇİN’İN DÜNYANIN EN BÜYÜK EKONOMİK ve ticari gücü olma yolunda hızla yükselişi iyi bilinen bir gerçektir. Ancak genellikle göz ardı edilen bir diğer sistemik gerçek vardır: Çin küreselleşmesi; dünyanın önde gelen kapitalist devleti olarak dünyanın tüm kıtalarında ve 80 ülkede 800’den fazla askeri üssü, küresel askeri mevcudiyeti, manevraları, (vekalet) savaşları, rejim değişikliklerini ve NATO gibi kendi önderliğindeki ittifakları ile bilinen ABD’nin tersine, askeri yöntemler kullanılmaksızın gerçekleşmektedir.

Çin’de geliştirilen Marksizm Batı’da pek bilinmez. Ancak şimdi bu konuda İngilizce kalın bir kitap var: Çin’deki Yenilikçi Marksist Okul. Bu kitap sadece “Çin’e özgü Marksizm”i tanıtmayı amaçlamakla kalmıyor, aynı zamanda dünya çapında bir fikir alışverişi davetiyesi de sunuyor. Kitap, böyle bir fikir alışverişi için bir araç görevi görüyor: dünyanın tüm kıtalarından yaklaşık 50 yazar, Çin Halk Cumhuriyeti’nde Marksizmin gelişimini ve güncel durumunu rapor edip yorumluyor.

*Dr. Werner Rügemer 1941 doğumlu olup Köln/Almanya’da yaşayan bir düşünürdür. Münih, Berlin ve Paris’te dil, ekonomi ve felsefe eğitimi almıştır. 1975’ten 1990’a kadar Demokratische Erziehung dergisinin editörü; 1998-2017 yılları arasında Köln Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Yeni teknoloji - eski toplum. Silikon Vadisi (1985, Almanca, Rusça ve Macarca baskı); The Capitalists of the 21st Century (2018, Almanca, Fransızca, İtalyanca, Rusça ve Çince baskı); Ölümcül dostluk. ABD Birinci Dünya Savaşı’ndan İkinci Dünya Savaşı’na Avrupa’yı nasıl fethetti (2023, Almanca baskı) yazdığı kitaplardan bazılarıdır. www.werner-ruegemer.de

Kitabın esas odak noktası, Profesör Cheng Enfu ve ekibinin çalışmaları üzerinedir. Cheng Enfu, Çin'in akademik dünyasında önde gelen pozisyonlarda bulunmaktadır. Örneğin Çin Sosyal Bilimler Akademisi'nde (CASS) yer almakla birlikte Dünya Politik Ekonomi Derneği'nin (WAPE) Başkanı'dır. WAPE, 2006'dan beri her yıl uluslararası Marksizm forumları düzenlemiştir. Bu forumlar Çin'de ve özellikle diğer ülkelerde (ABD, Brezilya, Güney Afrika, Japonya, Meksika, Hindistan, Rusya, Fransa, Kanada, Vietnam ve bir kez de Almanya'da) gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki forum Ağustos 2024'te Atina/Yunanistan'da yapılacaktır.

Uluslararası işbirliğinin ilk dönemleri

ABD'li filozof Erwin Marquit, ABD Komünist Partisi'nin (CPUSA) bir üyesiydi. Bu nedenle, mesleğini icra etmesi ABD'de yasaklandı ve Yahudi kökeni nedeniyle ayrımcılığa uğradı. Marquit, yerleşik üniversitelerin ve aynı zamanda katı Stalinist CPUSA'nın dışında, Marxist Educational Press (MEP) Yayınevi'ni ve Nature, Society and Thought (NST) dergisini kurdu.

Küçük CPUSA, 1980'lerde ABD'ye açılan Çin Halk Cumhuriyeti'ndeki gelişmeleri sosyalizm dışı ve kapitalist olarak kınarken, Marquit bir grup Yunan Marksisti ile birlikte Çin'deki CASS'a davet edildi. 1991'den itibaren, başlangıçta yalnızca iki düzine katılımcı ile ortak konferanslar düzenlendi. Aralarında Stalinizmi eleştiren Marksistler Domenico Losurdo (İtalya) ve Andras Gedö (Macaristan) vardı. 1999'da Wuhan'da düzenlenen "21. Yüzyılda Sosyalizm" başlıklı konferansı, 2000 yılında Pekin'de düzenlenen "21. Yüzyılda Marksist Felsefe" başlıklı konferans takip etti.

ABD tarafından büyük ölçüde yıkıma uğratılmasına karşın sosyalist yönetim altında devam eden Vietnam'da, 2003 yılında, "Küreselleşme ve Ulus Devlet" konferansı düzenlendi. Bu konferans, Alvaro Cunhal liderliğindeki Portekiz Komünist Partisi ile birlikte Marquit'in NST'si ve Ho Chi Minh Ulusal Siyaset Akademisi işbirliğinde gerçekleşti.

Önceki doktrinlerden zorlu çıkış çabaları

Çinli Marksistler, yenilgiye uğrayıp çöken Sovyetler Birliği'nin deneyimlerinden sonuçlar çıkarmak ve "Stalinizm"ın doktriner yapısından çıkış yolunu bulmak durumunda kalmışlardı.

Sosyalizmin ilerletilmesi ile korunmasının ve halkın refahının ancak büyük ölçekli sanayileşme ile mümkün olduğunu fark ettiler. Sömürgeciliğin 150 yılı boyunca tamamen yoksullaştırılmış köylü kitlelerinin büyük çoğunluğu sanayiye aktarılmalıydı. 1980'lerin başından itibaren, başlangıçta çoğunlukla ABD şirketleri ve ABD danışmanları Çin'e getirildi. Sanayileşme ilerledi, ancak aynı zamanda büyük ülke, sistem için başlıca anti-komünist düşmanı içinde barındırmıştı ve bu düşman, tipik kapitalist adaletsizlikler yaymaktaydı.

Başlangıçta Marquit ve Cheng Enfu etrafında toplanan az sayıdaki Marksist bu konuda çalışmaya başladı: Elde edilen sonuçlardan biri, "pazar ekonomisi" ve "ulus devlet"ın sosyalizmin zıtları olmak zorunda olmadığı, aksine geçiş süreci olarak "sosyalist pazar ekonomisi"nin mümkün olabileceği veya olması gerektiğiydi. Ancak, muğlak küreselleşme söylemlerinin aksine, güçlü bir devlet eşliğinde ulusal egemenlik de temeldir. Ve tabii, yolsuzluk ve mevki suistimali gibi Batı kapitalizminden ithal hususlarda sınıf mücadelesi komünist liderlik altında devam etmektedir.

ABD önderliğindeki emperyalist küreselleşmenin eleştirisi

ABD ve aynı zamanda Avrupa ve Amerikan mandasındaki Tayvan menşeli kapitalist şirketlerin faaliyetleriyle karşı karşıya kalan Çinli Marksistler, uluslararası işbirliklerinin de katkısıyla sayıca güçlendiler. Aynı zamanda, ABD'nin neo-emperyalizmine ve onun alt-emperyalistlerine de bu şekilde meydan okudular.

Çinli yazar Peggy Fuyet emperyalist küreselleşmenin sonuçlarını şu şekilde özetler: ABD emperyalizminin üç güç vasıtası bulunur: 1) NATO gibi mecralarda küresel askeri mevcudiyete dayalı sert güç; 2) uluslararası şirketler/bankalar, yatırımcılar, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü, G7 gibi mecralar üzerinden yürütülen ekonomik güç; 3) medya, “kültür”, vakıflar gibi mecralar üzerinden yürütülen yumuşak güç. Bu yumuşak güç unsurları bencilliği, bireyciliği ve “yeni değerleri” teşvik ederek, sendikaları ve diğer insan hakları derneklerini zayıflatıp dağıtmaktadır.

Batı kapitalizmi, bu araçları kullanarak askeri, ticari yaptırımları, aşırı borçlandırma, para manipülasyonu, yanıltıcı bilgi, kaynak hırsızlığı, rejim değişiklikleri ve doğrudan ve dolaylı olarak görevlendirilen üçüncü taraflar aracılığıyla her türlü savaşı yürütüyor. Bu şekilde, emperyalistler sadece kendi çalışan nüfuslarını değil, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki insanları da sömürüyorlar. AB dahilinde bu yöntemler, en doğrudan şekilde Fransa tarafından Afrika’da uygulanıyor. Bu şekilde, gerilemekte olan emperyalizm, sayıca azalan ama aynı zamanda yeniden örgütlenen ve

genleşen kapitalist azınlıklar için aşırı miktarda süper kârlar yaratıyor. Emperyalizm, bu sayede öncesinden daha tehlikeli ve acımasız hale gelmiştir. Sonuç: İstihdam, kalkınma ve barış ancak emperyalizme karşı mücadeleyle elde edilebilir.

Bu yüzden Çinli Marksistler; emperyalizm analizini modası geçmiş olarak gören ve sonuç olarak “totaliterlik” gibi anlatılar üzerinden Çin’i yeni kapitalizm olarak eleştiren Batı’nın “post-modern” teorileriyle de mücadele ediyorlar. Bu, özellikle Arendt, Foucault, Habermas, daha sonra Harvey, Negri/Hardt, Bobbio, Zizek gibi ve “Yeni Sol” teorisyenleri için geçerlidir. Brezilyalı yazarlar Diego Pautasso ve Tiago Nogara’ya göre Do-

menico Losurdo’nun analizlerinin bu tür eleştirilere önemli katkılar sunduğu anlaşılmıştır.

Çin kendi zorlu çabalarıyla ilerledi

Çin Halk Cumhuriyeti, yabancı kaynakların sömürülmesi, fakir ülkelerin düşük ücretli emek rezervlerinin kullanımı veya Batı’nın “kalkınma yardımı” yoluyla yükselmedi. Hem ulusal hem de uluslararası düzlemde, Çin’in kalkınması emperyalizme karşı bir mantık üzerinde ilerledi. Çin, kendi zorlu çabalarıyla ve dışı açık ancak egemen bir devlet yapısı altında kendi üretim zincirlerini tesis ederek yükseldi.

Çin’in doğusundaki Shandong Eyaleti, Qingzhou Şehrindeki bir otomobil imalat atölyesinde işçiler kaynak yapıyor. Başlangıçta Batılı, kapitalist tarzda sanayi ithal eden Çin, bugün tüm ulusal ekonomiler arasında, özellikle ABD’ye kıyasla, endüstriyel emeğin en yüksek oranına sahiptir (Fotoğraf: Wang Jilin/Xinhua, 2021).

Başlangıçta daha basit olan sanayinin tüm teknik modernleşmesine rağmen, yaşayan emek değerinin tek kaynağıdır. Görünüşte soyut ve hammaddesiz bir mevcudiyete sahip olan internet, dijitalleşme ve yapay zeka bile; cihazların üretimi ve işletimi, transatlantik kablolar ve uydu sistemleri ve ayrıca devasa depolama çiftlikleri için eşi görülmemiş miktarda malzeme, hammadde, enerjiye gerek duyar. Emperyalizm de, uzak ve yoksul bölgelerde yaşayan “görünmez” insanların düşük ücretli ve zorlu emekleri üzerine kuruludur. Bu gerçekler, yaşayan emeğin ne olduğu, neyin gerekli, neyin gereksiz, hatta neyin zararlı olduğu sorusunu gündeme getirir.

Sosyalizmin kapitalist devletten farkı, tüm işlerin ortak faydaya, toplumsal refah üretimine katkısına göre değerlendirilmesidir.

Kitabın muhtemelen en önemli bölümü budur. Özellikle yazarlar Roland Boer (Avustralya), Alan Freeman (Kanada) ve iki Fransız Jean-Claude Delaunay ve Tony Andreani, Marx'ın değer teorisinin geliştirilmesini tartışıyorlar. Özellikle Cheng Enfu, Wang Guijin ve Zhu Kui'nin “Yaşayan Emeğin Değer Yaratımı” adlı kitabına atıfta bulunuyorlar.

Çin başlangıçta Batılı, kapitalist tarzda sanayi ithal etti ve bugün tüm ulusal ekonomiler arasında, özellikle ABD'ye kıyasla, endüstriyel emeğin en yüksek oranına sahiptir. Ancak aynı zamanda bu iş, emperyalist sistemden tamamıyla farklı bir şekilde devlet tarafından düzenlenerek emek ve değeri vurgulayan özgürleştirici bir şekilde dönüştürülmüştür ve dönüştürülmektedir. Ancak bu, çelişkiler ve yeni eşitsizliklerle dolu uzun vadeli bir süreçtir. Örneğin, Cheng ve diğer yazarlar, “üretici güçlerin önünün açılması” söyleminde yer alan birtakım geçici abartmaları eleştiriyorlar.

Sosyalizm yönünde sanayi sektörünün örgütlenmesi ve yenilikçiliği; tarım ürünleri gibi geleneksel ve doğrudan olarak maddi malların üretimine hizmet etmeyen dalların örgütlenmesini, dağıtımını ve güvenliğini de içermelidir. Dolayısıyla Cheng ve diğer yazarlara göre, gerekli yaşayan emek aynı zamanda yöneticiler, araştırmacılar, doktorlar, hemşireler, sürücüler, öğretmenler, satış elemanları, teknisyenler, mühendisler, bankacılar, ormancılar, kültür çalışanları ve ayrıca devlet, makamlar, siyasi partiler, askeriye tarafından istihdam edilenler ve özel mülk sahipleri tarafından da yerine getirilir. Marx'ın döneminde “hizmet sektörü” bilinmiyordu; Çin'de bugün 14 hizmet grubu bulunmaktadır.

Sosyalizmin kapitalist devletten farkı, tüm işlerin ortak faydaya, toplumsal refah üretimine katkısına göre değerlendirilmesidir. Çünkü ekonomi, özellikle Marksizmde, politik ekonomidir. Politik ekonomi; kamusal ve sivil örgütlenmenin yanı sıra gerektiğinde özel ve gizli öz-zenginleşme ve hileli kredi sağlama gibi gereksiz ve hatta zararlı uygulamalara karşı, toplumsal refahın zor yoluyla askeri olarak korunmasını gerektirir.

Perspektifler

Uzun bir süre boyunca bu “özgürleştirici ekonomi” doğal olarak öncelikle Çin'e odaklandı. Bununla birlikte, ABD önderliğindeki Batı'daki aşırı derecede parçalanmış, çeşitli şekillerde sömürülen ve yoksullaştırılmış, ancak aynı zamanda kısmen ayrıcalıklı durumdaki bağımlı işçiler arasında bulanık zihinlerine karşın artan hoşnutsuzluklar baş göstermektedir. Onlar, sosyalizm perspektifiyle ulusal ve küresel düzeyde nasıl etkili bir şekilde yeniden örgütlenebilirler? İşte Kanada'dan Alan Freeman bu soruyu soruyor. Tüm dünya göz önüne alındığında, yenilikler de dahil olmak üzere uluslararası bilimsel işbirliği için hala büyük fırsatlar var. 🌱